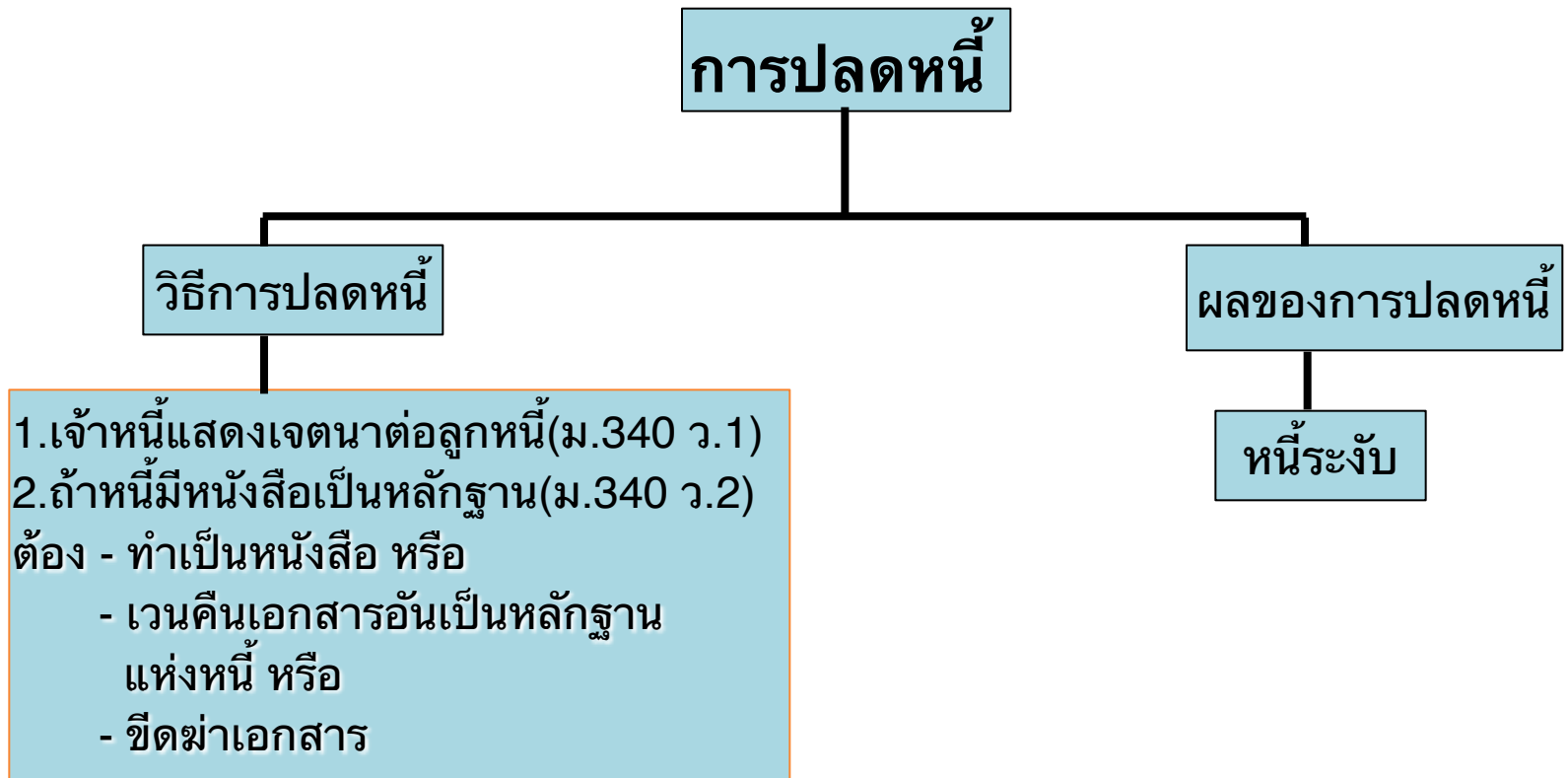

การปลดหนี้

การหักกลบลบหนี้

หลักเกณฑ์ (ม.341)

1. ต่างฝ่ายต่างเป็นหนี้กัน
2. หนี้ทั้งสองรายมีวัตถุประสงค์เป็น
อย่างเดียวกัน
3. ถึงกำหนดชำระแล้ว
4. ไม่มีข้อห้ามมิให้หักกลบลบหนี้

ข้อห้ามมิให้หักกลบลบ

1. สภาพแห่งหนี้ไม่เปิดช่องให้
2. คู่กรณีมีเจตนาห้ามไว้
3. สิทธิเรียกร้องที่ยังมีข้อต่อสู้
4. หนี้ที่เกิดจากการอันมิชอบ
ด้วยกฎหมายเป็นมูล
5. สิทธิเรียกร้องที่ศาลสั่งห้ามมิ
ให้ลูกหนี้ใช้เงินแก่เจ้าหนี้
6. หนี้ที่ศาลสั่งห้ามมิให้ลูกหนี้ใช้
เงินแก่เจ้าหนี้
7. หนี้อื่นๆ ที่กฎหมายห้าม

วิธีการหักกลบลบหนี้ (ม.342)

1. ต้องแสดงเจตนาแก่อีก
ฝ่ายหนึ่ง
2. จะมีเงื่อนไข หรือ เงื่อนไข
เวลาไม่ได้

1. ความหมายของ การปลดหนี้

- คือการที่เจ้าหนี้ปล่อย ให้ลูกหนี้หลุดพ้นจากหน้าที่การชำระหนี้ **โดยไม่มีค่าตอบแทน**
- ถ้ามีค่าตอบแทน ไม่ใช่การปลดหนี้ แต่อาจเป็นการแปลงหนี้ใหม่ หักกลบบลบหนี้ หรือการชำระหนี้อย่างอื่นแทน

2. วิธีการปลดหนี้

- สามารถแบ่งได้ตามประเภทแห่งหนี้เป็น 2 ประเภทคือ
- 1. หนี้ไม่มีหลักฐานเป็นหนังสือ
- 2. หนี้มีหลักฐานเป็นหนังสือ

1. หนังสือไม่มีหลักฐานเป็นหนังสือ

- เจ้าหนี้แสดงเจตนาต่อลูกหนี้
- ด้วยวาจา เป็นหนังสือ ด้วยกิริยาท่าทาง หรือแสดงออกให้เห็นเป็นปริยายว่าปลดหนี้
- เช่น เจ้าหนี้มอบเอกสารการกู้แก่ลูกหนี้

ข้อสังเกต

- การนิ่ง ไม่ถือเป็นการแสดงเจตนาปลดหนี้

2. หนีมีหลักฐานเป็นหนังสือ

- การปลดหนีต้องมีหลักฐานอย่างใดอย่างหนึ่ง ใน 3 วิธีคือ
  - 1) ทำเป็นหนังสือ
  - 2) เวนคืนเอกสารนั้น หรือ
  - 3) ชี้ดฆ่าเอกสาร

- “**หนี้มีหลักฐานเป็นหนังสือ**” คือหนี้ที่กฎหมายบังคับให้ต้องทำเป็นหนังสือ มิฉะนั้นเป็น โฆษะ
- เช่น สัญญาเช่าซื้อ การขายฝากอสังหาริมทรัพย์ สัญญาจำนอง
- หรือเป็นหนี้ที่หากไม่มีหลักฐานเป็นหนังสือจะฟ้องร้องบังคับกันไม่ได้
- ตัวอย่าง การเช่าอสังหาริมทรัพย์ เช่น เช่าที่ดิน หรือบ้าน ต้องมีหลักฐานเป็นหนังสือลงลายมือชื่อฝ่ายที่ต้องรับผิดชอบ
- การกู้ยืมเงินเกินกว่าสองพันบาทขึ้นไปนั้น ต้องมีหลักฐานเป็นหนังสือ
- สัญญาค้ำประกัน
- การตั้งตัวแทน

ตัวอย่าง

- การกั๊ยืมซึ่งมีหลักฐานเป็นหนังสือ การปลดหนี้ก็ต้องทำเป็นหนังสือ
- แต่หนี้ที่มีหลักฐานเป็นหนังสือว่าต้องเสียดอกเบี้ย หากจะปลดหนี้เฉพาะส่วนที่เป็นดอกเบี้ย ก็ต้องทำเป็นหนังสือ (ฎ. 108/2485)

ข้อสังเกต

- 1. การปลดหนี้สามารถทำเพียงบางส่วนก็ได้ ผลคือทำให้หนี้ระงับไปเฉพาะส่วนที่ปลด
- 2. เจ้าหนี้ปลดหนี้ให้ลูกหนี้ทั้งหมด ทำให้ผู้ค้ำประกันหลุดพ้นจากหนี้ไปด้วย
- แต่ถ้าเจ้าหนี้**ปลดหนี้**ให้ผู้ค้ำประกัน ลูกหนี้ ไม่หลุดพ้นไปด้วยเพราะหนี้ประธานยังอยู่

การหักกลบลดหนี้

1. ความหมายของการหักกลบลบหนี้

- คือการที่บุคคล 2 คนต่างเป็นเจ้าของหนี้ลูกหนี้สลับกัน ในหนี้สองราย ซึ่งแต่ละฝ่ายสามารถทำให้หนี้ระงับลงด้วยการนำหนี้มาลบกับสิทธิเรียกร้องของตน
- ตัวอย่างเช่น ชาว กู้เงินแดง 10,000 บาท และแดง เป็นหนี้ค่าซื้อสินค้าจากขาว อยู่ 10,000 บาท ดังนั้นชาวสามารถระงับหนี้เงินกู้ลงด้วยการหักกลบลบกับสิทธิเรียกร้อง ให้ชำระค่าสินค้าจากแดง

2.หลักเกณฑ์การหักกลบหนี้ (ม.341)

- 1. ต้องมีหนี้ซึ่งกันและกัน
- 2. วัตถุประสงค์แห่งหนี้เหมือนกัน
- 3. หนี้ทั้งสองฝ่ายถึงกำหนดชำระด้วยกัน
- 4. ไม่เป็นการต้องห้าม

1. ต้องมีหนี้ซึ่งกันและกัน

- ถ้าไม่มีหนี้ต่อกัน หรือ มีหนี้เพียงฝ่ายเดียว หักกลบ
ลบหนี้ไม่ได้
- เอาหนี้ที่มีต่อบุคคลภายนอก มาหักกลบลบหนี้ไม่
ได้
- ต้องเป็นหนี้ของลูกหนี้เอง ดังนั้น ผู้ทำการแทนผู้อื่น
เช่นผู้แทน โดยชอบธรรม ผู้อนุบาล ใช้สิทธิเรียก
ร้องของผู้เยาว์ หรือผู้อนุบาล ไปหักกลบลบหนี้ไม่
ได้
- ตัวแทน เอาสิทธิของตัวเองการ ไปหักกลบลบหนี้ไม่ได้

2. วัตถุประสงค์แห่งหนึ่งอย่างเดียวกัน

- หนี้เงิน หักกับหนี้เงินเหมือนกันได้
- แต่หนี้เงิน หักกับหนี้ส่งมอบสินค้าไม่ได้
- ถ้าเป็นหนี้ส่งมอบทรัพย์สิน ต้องเป็นทรัพย์สินชนิดเดียวกัน เช่น ส่งมอบทรัพย์สินเหมือนกัน ได้แก่ ข้าวเปลือก ข้าวสาร

วัตถุประสงค์หนึ่งอย่างเดียวกัน

- ข้อยกเว้น หนึ่งเกี่ยวกับส่วนที่ยังไม่ได้แบ่งแยกของทรัพย์สินเฉพาะสิ่ง
- ตัวอย่างเช่น ก. และ ข. มีกรรมสิทธิ์ร่วมกันในที่ดินคนละครึ่ง ก.ทำสัญญาจะขายที่ดินส่วนของตนให้ ค. ขณะเดียวกัน ข.ก็ทำสัญญาจะขายที่ดินส่วนของตนให้ ก. ต่อมา ข.ตาย ค.เป็นทายาทเพียงคนเดียวของ ข. ดังนี้ หน้าที่ ก.จะต้องโอนที่ดินในส่วนของตนครึ่งหนึ่งของ ข. อาจหักกลบกับหน้าที่ ค.รับมรดกมาจาก ข. ในอันจะต้องโอนที่ดินให้ ก. ครึ่งหนึ่ง

3. หนี้ทั้งสองฝ่ายถึงกำหนดชำระด้วยกัน

มีความหมาย 2 ประการ

- 1) หนี้อยู่ในสถานะที่จะฟ้องร้องบังคับคดีได้แล้ว เช่น ไม่ใช่หนี้ธรรมดาที่ยังไม่ได้ฟ้องหรือหนีมีเงื่อนไข
- 2) หนี้ถึงกำหนดชำระแล้ว หมายถึงตอนที่ฝ่ายใดจะขอหักกลบลบหนี้ ต้องเป็นเวลาที่หนี้ทั้งสองฝ่ายถึงกำหนดชำระแล้วด้วยกัน

ตัวอย่าง

- ก.มีหนี้ต้องชำระเงินให้ ข. วันที่ 1 ต.ค. 2554 แต่ ข.มีหนี้ต้องชำระเงินให้ ก. วันที่ 1 พ.ย.2554 ดังนั้น เมื่อถึงวันที่ 1 ต.ค.2554 ก.จะขอหักกลบลบหนี้ยังไม่ได้ แต่เมื่อเวลาผ่านมาจนถึงวันที่ 1 พ.ย.2554 ก.ย่อมสามารถใช้สิทธิหักกลบลบหนี้ได้

4. ไม่เป็นการต้องห้าม

- 1) สภาพแห่งหนี้ไม่เปิดช่อง
- 2) ขัดกับเจตนาของคู่กรณี
- 3) สิทธิเรียกร้องยังมีข้อต่อสู้อยู่
- 4) หนี้เกิดแต่การอันมิชอบด้วยกฎหมาย
- 5) สิทธิที่ศาลสั่งยึดไม่ได้
- 6) หนี้ที่ศาลห้ามลูกหนี้ชำระ
- 7) หนี้ที่กฎหมายห้ามหัก
- 8) หนี้ซึ่งไม่อาจบังคับได้

1) สภาพแห่งหนี้ไม่เปิดช่อง (ม.341 ว.1)

- คือหนี้กระทำการ หรืองดเว้นกระทำการ ไม่อยู่ในสภาพที่อาจหักกลบลบหนี้ได้
- เช่น ก.ต้องชำระหนี้ด้วยการทำางานที่ ข.จ้าง จะหักกลบลบหนี้กับหนี้เงินไม่ได้

2) ขัดกับเจตนาของคู่กรณี (ม.341 ว.2)

- คือการที่คู่กรณีทำสัญญาตกลงกันว่าแต่ละฝ่ายต้องชำระหนี้ของตน จะไม่หักกลบลบหนี้กัน
- เช่น ก.ทำสัญญาซื้อข้าวสารของ ข. 10 กระสอบที่เชียงใหม่ ขณะเดียวกัน ก.ได้ขายข้าวสารให้ ข. 100 กระสอบที่กรุงเทพฯ คู่กรณีใดตกลงกันว่า ข.ต้องส่งมอบข้าวสาร 10 กระสอบที่เชียงใหม่ จะหักกลบลบหนี้กับข้าวสารที่กรุงเทพฯไม่ได้

3) สิทธิเรียกร้องยังมีข้อต่อสู้ (ม.344)

- เช่น ต่อสู้ว่ามีการบอกเลิกสัญญาแล้ว หนี้เป็น โฆษะ เป็น โฆษียะ
- ไม่มีหลักฐานเป็นหนังสือ จึงบังคับไม่ได้
- เป็นหนี้ที่ไม่แน่นอน
- ได้รับชำระหนี้ไปแล้วบางส่วน (ฎ.1812/2511)
- ลูกหนี้ยังต่อสู้ว่ามีได้ผิดสัญญาและได้ชำระหนี้ ให้ครบถ้วนแล้ว หักกลบไม่ได้ (ฎ. 1285/2532)

4) หนี้เกิดแต่การอันมิชอบด้วยกฎหมาย (ม.345)

- “หนี้อันเกิดแต่การอันมิชอบด้วยกฎหมาย เป็นมูล” หมายถึง หนี้ละเมิด
- ลูกหนี้ผู้ทำละเมิดขอหักหนี้ค่าสินไหมทดแทนซึ่งตนต้องชำระ กับสิทธิเรียกร้องที่ตนมีต่อผู้ถูกทำละเมิดไม่ได้
- ม.345 ห้ามเฉพาะลูกหนี้ ไม่ได้ห้ามเจ้าหนี้ หากผู้ถูกทำละเมิดจะขอหักกลบลบหนี้ ไม่ได้ห้าม

5) สิทธิที่ศาลสั่งยึดไม่ได้ (ม.346)

- เช่น เงินค่าอุปการะเลี้ยงดูระหว่างสามี ภรรยา เงินค่าอุปการะเลี้ยงดูบุตร
- เบี้ยเลี้ยงชีพ เงินเดือน บำเหน็จ บำนาญ ค่าจ้าง

ข้อสังเกต

- ม.346 ห้ามทั้งลูกหนี้และเจ้าหนี้ ดังนั้น นายจ้างจะขอหักกลบหนี้กับเงินค่าจ้างที่ต้องจ่ายให้ลูกหนี้ไม่ได้

6) หนี้ที่ศาลห้ามลูกหนี้ชำระ (ม.347)

- “ลูกหนี้คนที่สาม” ความหมายเดียวกับ ม.319
- **ตัวอย่าง** นาย ก.เป็นเจ้าหนี้ของ ข. และนาย ข. เป็นเจ้าหนี้ นาย ค. ก.ฟ้องบังคับชำระหนี้ กับ ข. ศาลมีคำสั่งให้อายัดสิทธิเรียกร้องของ ข.ที่มีต่อ ค. แล้ว เมื่อ ค.ไม่อาจชำระหนี้ให้ ข.ได้ ค.จึงไม่อาจขอหักกลบหนี้กับสิทธิเรียกร้องที่ได้มาภายหลังศาลมีคำสั่งอายัดได้

7) หนังสือกฎหมายห้ามหัก

- เช่น หนังสือค้ำหุ้นของบริษัท มาตรา 1119 ว.2 ห้ามมิให้หักกับหนังสือของบริษัท
- ลูกหนี้ผู้ล้มละลายจะขอหักกลบลบหนี้กับเจ้าหนี้ในระยะเวลา 3 เดือนก่อนถูกฟ้องล้มละลายไม่ได้

8) หนี้ซึ่งไม่อาจบังคับได้

- หนี้ที่ชำระตามอำเภอใจและเรียกคืนไม่ได้ ตามมาตรา 407
- การชำระดอกเบี้ยเกินอัตราไปโดยสมัครใจ ซึ่งเรียกคืนไม่ได้ จะนำมาหักกลบลบหนี้กับต้นเงินไม่ได้ (ฎ.99/2515)
- หนี้ที่เกิดจากการพนันชั้นต่อ

ข้อสังเกต

- แต่หนี้ขาดอายุความ นำมาหักกลบ ลบหนี้ได้ เพียงแต่ว่า ในเวลาที่อาจหักกลบ ลบหนี้ได้ อายุความยังไม่ขาด
- หมายถึง ในขณะที่สิทธิเรียกร้องของทั้งสองฝ่ายถึงกำหนดด้วยกัน อันจะหัก กลบลบหนี้กันได้นั้น สิทธิเรียกร้องของฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งยังไม่ขาดอายุความ

ตัวอย่าง

- ก.มีหนี้ต้องชำระเงินกู้ให้ ข. วันที่ 1 ต.ค. 2554 แต่ ข.มีหนี้ต้องชำระเงินค่าจ้างให้ ก. วันที่ 1 พ.ย.2554 ต่อมา วันที่ 2 พ.ย. 2556 นาย ข.ฟ้องนาย ก. ให้ชำระหนี้เงินกู้ แม้หนี้ค่าจ้างจะขาดอายุความ 2 ปีแล้ว แต่เมื่อ วันที่ 1 พ.ย. 2554 อัน ก.ย่อมสามารถใช้สิทธิหักกลบลบหนี้ได้นั้น อายุความยังไม่ขาด ก.ย่อมขอหักกลบลบหนี้ได้